

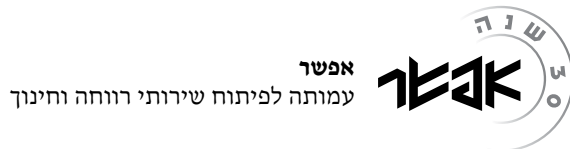
מבגש

לעבודה חינוכית-סוציאלית

כרך כ"ג • גיליון 41

תמוז תשע"ה – יוני 2015

יוצא לאור על ידי:



בשיתוף עם:



דבר העורכת

בבואי לכתוב אליכם בפעם הראשונה כעורכת כתב העת, ברצוני לשתף אתכם בפתח דבריי בהרהורי על המונח "מפגש". אלה כמובן משמעויות אסוציאטיביות שאני מייחסת לו ושמהן אני מקווה לשאוב השראה, וגם בה ארצה לחלוק עמכם.

מפגש הוא תקווה, הוא פתיחת דלת, הוא אפשרות וכן אף חשיפה, גירוי, התרגשות והפתעה. מפגש יכול להיות גם הרפתקה, ובהקשר זה – הרפתקה אינטלקטואלית של הקוראים באינטראקציה עם טקסט שמזמן הזדמנות לחשיבה רפלקטיבית ורפלקסיבית גם יחד.

בדבר העורכת בגיליון הקודם, קודמתי בתפקיד, פרופ' שפרה שגיא, כתבה והדגישה פעמים מספר שהיא רואה בכתב העת "מקום לשילוב בין עולמות". קביעה זו עוררה בי את השאלה, מה בין "מפגש" ל"שילוב" ברמה המושגית, ולאיזה כיוון מוביל כל אחד. כללית, יש לי רק אסוציאציות חיוביות ביחס לשילוב, אך התסריט הרווח בשילוב הוא שקיים גורם חיצוני שמאיץ אותו ומניע את הצדדים להשתלב; במילים אחרות, זאת איננה פעולה שמתרחשת מאליה, אלא היא תוצאה של התערבות. במצבים כאלה יכולה להתעורר, באופן היפותטי, הסכנה שה"משולבים" יאבדו מזהותם או עצמיותם בתהליך. לרוב גם הבדלי כוח נכנסים למשוואה. כך ייתכן שהחדש, האחר, אולי החלש יותר, ייספג לתוך הוותיק, המבוסס, ה"מיינסטרימי" – וחלק מישותו יימחק.

מפגש, לעומת זאת, משאיר בידי הצדדים את חופש הפעולה ואת הבחירה להחליט לאן הם מקדמים אותו. הוא מזמין לדיאלוג ולאינטראקציה, אך מניח לצדדים ליטול ממנו את המהות והכמות הרצויים; זאת מבלי לסכן את עצמיותם. הווה אומר – הוא משאיר אופציות פתוחות; וביישום ישיר לעניינינו – ב"מפגש" מתאפשרים שני סוגי דיאלוג: האחד הוא בין הקורא לטקסט שאליו נחשף. כתוצאה מכך, ברובד העמוק יותר, זהו דיאלוג בין הקורא לבין עצמו, ברמה הרפלקטיבית, דיון פנימי המתעורר כשהקורא מתלבט באיזה אופן הוא יתיר לטקסט להשפיע עליו. זהו המסלול לטעמי, וכדי להגיע אליו די אם כתב העת יחשוף את הקורא למגוון תמטי, מתודולוגי, דיסציפלינרי ומקצועי של חומרים.

בנימה תכליתית יותר, הדו-שיח הבין-תחומי בין עבודה סוציאלית וחינוך מאפשר עיסוק בטווח רחב של אוכלוסיות, מן הנורמטיביות ועד לאלה שמצויות בסיכון, והמנעד יכול להשתרע בין אופטימיזציה של רווחה (wellbeing) לבין הדגשת מרכיבים של מניעה או של הדברת תופעות של סטייה או מסוכנות. הדו-שיח בין האקדמי לפרופסיונלי בכוחו להוביל לפיתוח ידע רלוונטי לעשייה בעבודה חינוכית-סוציאלית ברמות שונות.

משימה חשובה נוספת, לדעתי, היא חיזוק הייצוג של החינוך הבלתי פורמלי בכתב העת. כוונתי היא לעשייה ולהתנסויות חינוכיות בהקשרים התרבותיים הרחבים שלהן. מגמה זו מבטיחה להעמיק את הבנתנו בכל הנוגע לפן החברתי של החינוך – "לימודי נוער" (youth studies), שטרם זכה לרמת פרסום נאותה בעברית. רצוי שמפגשים

רב כיווניים אלה יתרחשו במלוא המרץ ויבואו לידי ביטוי מרבי בכל אחד מהגיליונות האקלקטיים*.

וכעת לגיליון הנוכחי, גיליון עשיר ורב קולי, שאני מוצאת בו רבים מ"מאוויי". הוא פותח במאמר של **ח'אולה זועבי ועדו גל**, אשר מציגים גישת התערבות בעבודה סוציאלית. ספציפית, הם בוחנים תפיסות של טכניקות העצמה, בעיקר בתחום ההתערבות הפרטנית, שטרם נחקרה. הם משתמשים בגישה השוואתית בין-תרבותית ומעלים את חשיבות הממד התרבותי כקריטריון להערכת תפקוד פרופסיונלי.

מאיה יאיר ודורית אמיר בוחנות את משמעות הטיפול במוזיקה בקרב ילדים במצבי סיכון בפנימייה. הכותבות מאמצות גישה אקולוגית לנושא, המאפשרת הסתכלות הוליסטית על הטיפול ככלי פרופסיונלי למטפלות במוזיקה. בו-זמנית הן חוקרות את השפעתו על כלל המשתתפים הרלוונטיים: בראש וראשונה הילדים, ועמם גם המערכת הפנימיית בכללותה.

במאמרה, "צילום מקומות בבית הספר כצוהר לעולמם של התלמידים", **אילה צור** פונה גם למחנכים עתידיים וגם לתלמידים. לראשונים היא מציעה כלי עבודה ייחודי ליצירת תקשורת אותנטית עם התלמידים, ולאחרונים היא נותנת קול כדי להביע את דעתם ולעצב את סביבתם הפיזית בבית הספר על פי רוחם. לטענתה, ההעצמה הנובעת מיחס זה יוצרת אווירה חינוכית אופטימלית.

נקודת הראות של קבוצת מיעוט – הבדווים בנגב המתגוררים ביישובים המוכרים והבלתי מוכרים – הוא נושא עבודתה של **עדי מאנע**. היא בוחנת את הקשר בין תפיסת שוויוניות או היעדרה בעמדות כלפי שירותי הבריאות בקרב אוכלוסייה זו. הכותבת מספקת הארות חשובות למטפלים בנושא, מתוך ההסתכלות לתוך ההווה הפנימית של קבוצת המיעוט.

ולבסוף, ההבחנה בין תהליכי האבל של הורים ואחים שכולים לאחר אבדן ילד בוגר היא בלב מחקרה של **דנה כהן**. גם עבודה זו מציעה תהליכי התערבות מבוססי ידע תאורטי ואמפירי למטפלים.

הגיליון כולל גם שתי סקירות ספרים, שניהם כרכים ערוכים המציגים את נושאים באספקלריה רחבה ומציעים לקורא התמצאות בסוגיות הרלוונטיות לעניינים הנדונים. הראשון, "שירותי רווחה בעידן של הפרטה: מדיניות ויישומה", נערך על ידי **מאיר חובב ומלי שחורי-ביטון** ונסקר על ידי **אבי רמות**. הספר השני, "ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל, כרך א: תמונת מצב של התחום ותוכני ליבה", נערך על ידי **עמנואל גרופר ושלמה רומי** ונסקר על ידי **רמי סולימני**.

ולסיום אומר, שאם הקורא הסקרן אך הביקורתי יבחר להסתייע אף במעט מן ההרהורים שהעליתי בפתח דבריי – דייני.

קריאה נעימה,

פרופ' רבקה איזיקוביץ', עורכת ראשית

* למותר לציין שמטרת הגיליונות המיוחדים לקחת את הקורא למסע מעמיק בנושא ייחודי שנבחר כבעל עניין.